

Pralnia Chemiczna I

Kategorie: Instytucje

Pralnia Chemiczna I została uruchomiona 4 września 1941 r. w pomieszczeniach byłej fabryki Kaszuba przy ul. Drewnowskiej 77. Miała być do niej kierowana stara odzież przeznaczona do dalszej obróbki. Początkowo pracowało tam jedynie 80 osób. W styczniu 1942 r. ogłoszono obwieszczenie nr 351 o naborze przedwojennych pracowników pralni i farbiarni, co świadczyło o rosnącej wydajności pralni. W maju 1942 r. poszukiwano kolejnych 200 osób. Wiosną 1943 r. w pralni zatrudniano 942 osoby. Na jej potrzeby urządzono przy pl. Kościelnym 4 laboratorium analityczne, w którym dokonywano analizy wody (czerpanej ze studni głębinowej mieszczącej się na terenie fabryki) i środków do prania oraz produkowano mydło.

Pralnia działała nie na rzecz ludności getta (z wyjątkiem garstki uprzywilejowanych), lecz na potrzeby władz, otrzymując również zlecenia wojskowe. W maju 1942 r. do getta przysłano 300 wagonów brudnej bielizny do prania, co zapewniło pracę na kilka miesięcy. Wydaje się, że nie pojawiły się nowe duże zlecenia, skoro w listopadzie 1942 r. zanotowano, iż pralnia od kilku miesięcy ma niewiele pracy, jedynie czyszczenie odzieży nadsyłanej ze zlikwidowanych gett prowincjonalnych. Przyjmowano również zlecenia od szpitali, burs i domów wypoczynkowych.

Od końca 1942 r. pralnia wykonywała usługi dla mieszkańców getta, którym przydzielano talony na wypranie 20-25 szt. bielizny (vide [Problem z praniem](#)).

Brak danych o kierownictwie pralni w chwili jej powstania. Od marca 1942 r. jej kierownikiem był [Herbert Grawe](#) (vide), dotychczasowy kierownik Wydziału Poczтового (vide), zastępcą kierownika [Zelig Danziger](#) (vide), a kierownikiem technicznym [Szmul Zylberberg](#) (vide).

W czasie gdy pralnia służyła mieszkańcom getta, funkcję kierowniczką pełniła w okresie 23 lipca – 27 października 1943 r. [Roma Morawiecka](#) (vide). W czasie likwidacji getta na terenie pralni

skoszarowana była grupa robotników, m.in. Gustawa Grawe, szwagierka Herberta Grawego. W złożonej po wojnie relacji wspomina czyszczenie zakrwawionych ubrań cywilnych i wojskowych oraz pranie luksusowej bielizny Hansa Biebowo (vide).

Ewa Wiatr

Tagi

administracja żydowska życie codzienne

Data aktualizacji: 30-07-2026

Data dodania: 03-09-2025